

N:o 6.

Af herr **E. O. V. Wavrinsky** i Stockholm, om skrifvelse till
Kungl. Maj:t angående förslag till lag om näringsmedel.

Med undantag för några enstaka förordningar, såsom den angående margarin, och utöfver den allmänna strafflagens bestämmelser rörande att sälja »mängdt för omängdt» ha vi i vårt land, till skillnad från andra kulturländer, ingen speciell lifsmedelslagstiftning. Tyskland har sedan år 1879 en detaljerad lag angående närings- och njutningsmedel. England har en allmän lifsmedelslag af år 1875 jämte flere specialförordningar och talrika hithörande bestämmelser i tullagstiftningen. Frankrike har, utom bestämmelserna i Code pénale, tre speciallagar af åren 1851, 1855 och 1857 med senare bearbetningar och tillägg. Belgien har en lifsmedelslag sedan år 1890, Schweiz sedan 1876, Danmark sedan 1894 o. s. v.

I Förenta Staterna, där äfven detaljerade bestämmelser på detta område finnas, har frågan om deras skärpande blifvit aktuell genom den bekanta »köttskandalen» i Chicago.

Är det nu bättre hos oss? Svaret få vi genom att taga del af de erfarenheter, som framlagts i det svenska arbetet Illustrerad Varulexikon af Ekenberg och Landin, Stockholm 1894. En utredning i frågan har vidare lämnats år 1898 af handelskemisten i Stockholm, John Landin, i n:o 73 af studentföreningen Verdandis småskrifter, behandlande ämnet »Förfalskningar af närings- och njutningsmedel». Ur inledningen till denna broschyr tillåter jag mig hämta följande bemärkningar af den erfarne fackmannen:

I sin sista afhandling »Den hvita rasens framtid» fäller Viktor Rydberg bl. a. följande omdömen öfver »de hvita» i vår tid: »Varuförfalskningar och andra slag af kommersiellt svek betraktas knappt längre som vanhederliga handlingar, de kunna åtminstone vänta ett mycket mildt omdöme, när de krönas af framgång»; samt: »Förfalskningen af födoämnen, af drycker och industriella alster har fått vetenskapliga grundvalar. Kemien och fysiken användas lika mycket till att bedraga och fördärfva människosläktet som till att gagna det.»

Är det verkligen så illa ställt?

Omdömena må synas starka, men en opartisk fackman på varukännedomens område måste erkänna, att de innebära åtminstone en ganska hög grad af sanning. Tvifvelsutan hafva varuförfalskningar förekommit i lägre eller högre grad sedan urminnes tid, men i våra dagars ohejdade ekonomiska täflings- och utträngningsstrider på alla områden, då därjämte den moderna naturforskningens resultat gifvit möjlighet till åstadkommande af »finare» förfalskningar, synas dessa hafva nått ett större omfång än någonsin tillföre. Detta gäller ej minst om de otvifvelaktigt viktigaste varuslagen: våra närings- och njutningsmedel.

Att vi till de viktigaste varuslagen hänföra näringsmedlen torde ej förvåna någon, enär dessa ju äro nödvändiga för lifvets uppehållande. Och njutningsmedlen? Ja, i många fall är det svårt att exakt uppdraga gränsen mellan näringsmedel och njutningsmedel (såsom i fråga om socker, maldrycker etc.), men äfven i allmänhet taget får njutningsmedlens betydelse för den mänskliga näringen helt visst icke underskattas, och ej utan skäl säger en framstående vetenskapsman på detta område, (v. Pettenkofer), att »njutningsmedlen äro sanna människovänner, som förhjelpa vår organism öfver många svårigheter. De kunna liknas vid smörjmedel för kraftmaskiner, i det att de visserligen icke ersätta ångan och göra densamma umbärlig, men bidra till en lättare och mera regelbunden verksamhet samt i väsentlig mån förekomma maskinens nötning. För att åstadkomma detta senare är dock valet af njutningsmedel af största betydelse; de få icke angripa maskindelarna, utan måste, som man säger, vara oskadliga». Då sålunda vårt välbefinnande, vår hälsa och vårt lif äro beroende bland annat af, att våra närings- och njutningsmedel äro oförfalskade och af god beskaffenhet, så är ju frågan härom ägnad att vara föremål för vår största uppmärksamhet och vårt lifligaste intresse.

Lifsmedelsundersökningar utföras dock äfven hos oss i ganska stort omfång af hälsovårdsmyndigheter och kemiska laboratorier och hafva dylika bland annat utgjort en icke obetydlig procent af de hundratusen analyser, som utförts å kemiskt tekniska byrån i Stockholm sedan dennas etablerande för något öfver 25 år sedan. Det är på grund af dels de resultat, som vunnits under dessa undersökningar, dels föreliggande erfarenhet i öfrigt från in- och utlandet, som efterföljande framställning om förfalskningar af närings- och njutningsmedel samt sätten för deras påvisande skall gifvas.

Afhandlingen redogör för förfalskningar af: I. Animaliska näringsmedel, först och främst *mjöl*k. Författaren visar af erfarenhet för hvilka mångfaldiga förfalskningar och tillblandningar mjölken är utsatt och hvilka anspråk som böra ställas på densamma. Vidare redogöres för förfalskningar af *smör*, *ost*, *kött*, *fisk*, *korf* och diverse *kött*- och *fiskkonserver*; II. Vegetabiliska näringsmedel: *mjöl*, *bröd*, *konditorivaror*, *grönsakskonserver*, *vegetabiliska oljor*, *socker* och *sirap*; samt III A. Njutningsmedel, som innehålla antingen alkaloider eller eteriska oljor såsom *kaffe*, *té*, *kakao*, *chokolad*, *kryddor*, *ättika* och *tobak*; B. Alkoholhaltiga njutningsmedel såsom *vin*, *maldrycker*, *konjak*, *rom*, *arrak*, *brännvin*, *likörer*, *punsch*; och C. Mineralvatten. Att något måste göras äfven hos oss, har man väl ock småningom börjat mera allmänt inse. Sålunda upptages uti det utarbetade förslaget till ny giftstadga en hel del bestämmelser angående »för för-

täring afsedda varor». Frånsedt det mindre lyckliga formulerandet af en del af sistnämnda bestämmelser (så t. ex. skulle enligt dessa lutfisk blifva en förbjuden vara!) äro de alltför litet omfattande. Sådant lappverk som dylika bestämmelsers kombinerande med en giftstadga blefve i hvarje händelse till föga gagn. *Hvad som behöfves är en särskild svensk näringsmedelslag i analogi med förhållandet i de öfriga kulturländerna. Exakta bestämmelser rörande renhetsbegrepp och tillåtna halter af vissa inblandningar i olika varor äro i såväl producenters och handlandes som konsumenters intresse.*

På det fjärde allmänna svenska teknikermötet i Norrköping 1906 höll förenämnde handelskemisten Landin ytterligare ett föredrag i detta ämne, och mötet beslöt enhälligt att göra följande uttalande: *Teknikermötets i Norrköping 1906 kemiska sektion anser en särskild svensk näringsmedelslag, i likhet med förhållandet i andra kulturländer, vara af behovet påkallad.*

Kemistsamfundet i Stockholm har med anledning af frågans stora vikt vidtagit anstalter för en del närmare utredningar rörande lagstiftningen i andra länder till belysande af ämnet, för att därmed, om möjligt, påskynda de nödiga lagstiftningsåtgärderna.

På grund af hvad jag här anfört och under åberopande af motiveringen till min motion n:o 1, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t förelägga Riksdagen förslag till näringsmedelslag

Stockholm den 15 januari 1908.

Edvard Wavrinsky.